

Sosiaali- ja terveysministeriön kirjaamo
kirjaamo@stm.fi

Viite: STM/2645/2017

Oulun kaupungin lausunto tupakka- ja nikotiinipolitiikan kehittämistyöryhmän mietinnöstä

Työryhmän toimenpide-ehdotukset

Tupakkalain tavoitteena on riippuvuutta aiheuttavien tupakkatuotteiden ja muiden nikotiinipitoisten tuotteiden käytön loppuminen. Raportissa esitetyt toimenpide-ehdotukset ovat varsin kattavia ja tupakkalain tavoitteen toteutumisen kannalta välttämättömiä.

4.1 Verotus

Tupakkavero on yksi tehokkaimmista tupakoinnin aloittamisen ja vähentämisen keinoista. Työikäisten tupakointi on yleisintä alemmissa sosiaaliryhmissä. Vuonna 2016 vähiten kouluttautuneista tupakoi 19 prosenttia ja korkeimmin koulutetuista vain 5 prosenttia. Tupakkaveron korotus vaikuttaa tästä syystä eniten heikoimmassa taloudellisessa asemassa olevien ihmisten elämisen tasoon. Tupakka haukkaa jatkossa isomman osan näiden ihmisten käyttövaroista. Tämän takia on erittäin tärkeää, että tupakoinnin lopettamisen tukeen panostetaan ja että tupakoinnin lopettamisen tuki ja kohdennettu vieroitustoiminta sen osana on tässä mietinnössä huomioitu omana toimenpiteenään. Tupakoinnin lopettamista pienituloisten ryhmässä tukee myös ehdotus, jonka mukaan kaikki tupakka- ja nikotiiniriippuvuuden hoidossa käytettävät reseptillä lääkärin määräämät tupakoinnin vieroituslääkkeet otetaan sairausvakuutuksen lääkekorvauksen piiriin.

4.2 Nuorten tupakoinnin aloittamisen ehkäisy

4.2.3 Liikunta- ja urheiluseurat sekä nuorisotyö

Kunnan nuorisotyön sekä liikunta- ja urheiluseurojen toiminnan piirissä on huomattava määrä lapsia ja nuoria. Nuorisotyö tarjoaa päihteettömän sekä tupakka- ja nikotiinituotteista vapaan toimintaympäristön. Nuorisotyöllä on ainutlaatuinen tilaisuus seurata nuorten vapaa-ajanviettoa ja siihen liittyviä ilmiöitä, mm. tupakointia ja nuuskan käyttöä. Nuorisotyön kautta on mahdollisuus vaikuttavasti ehkäistä ja vähentää nuorten tupakointia ja nuuskaamista.

Nuuskan käyttö on varsin yleistä joidenkin joukkuelajien harrastajien keskuudessa. Moni nuori oppii nuuskan käytön ja omaksuu siihen liittyvät uskomukset ja asenteet urheiluharrastuksen piirissä. Ei ole samantekevää, miten

urheilutoiminnassa mukana olevat aikuiset suhtautuvat tupakointiin ja nuuskan käyttöön.

Tupakka- ja nikotiinituotteiden käytön ehkäisy avustusten myöntämisen perusteena pakottaa liikunta- ja urheiluseurat tarkistamaan omat tupakointia ja nuuskaamista koskevat pelisääntönsä ja pohtimaan omaa vastuutaan tupakoinnin ja nuuskan käytön ehkäisemisessä.

Päihteiden pelikenttä toimintamalli kannustaa seuratoimijoita, toiminnassa mukana olevia vanhempia, lapsia ja nuoria sopimaan yhteiset päihteiden käyttöä ja tupakointia koskevat pelisäännöt ja puuttumisen mallit. On toivottavaa, että toimintamalli otetaan laajasti käyttöön lasten ja nuorten liikunta- ja urheiluseuratoiminnassa.

4.4 Tupakkalain alaisten tuotteiden markkinointi

4.4.2 Kuvaohjelmat 3

Tupakkalain mukaan tupakkatuotteiden markkinointi on kielletty. Tupakkateollisuus kiertää markkinointikieltoa tekemällä yhteistyötä mm. elokuvateollisuuden kanssa. Elokuissa ja tv-sarjoissa tupakointi on kirjoitettu osaksi käsikirjoitusta. Tällä on todettu olevan vaikutusta erityisesti lasten ja nuorten tupakoinnin aloittamiseen. Toisaalta se ylläpitää myös aikuisväestön tupakointia. Kuvaohjelmalain mukaan elokuvan yhteyteen on liitettävä ikärajamerkintä, jos elokuvassa on lapsille haitallista sisältöä (väkivalta, ahdistus, seksi, huumeet/päihteet). Työryhmän ehdotus tupakka- ja nikotiinituotteiden käytön lisäämisestä tähän listaan on erittäin kannatettava.

4.5 Tupakoinnin lopettamisen tuki

Savuton Suomi 2030 -verkoston tavoitteena on, että vuoteen 2030 mennessä alle 5 prosenttia suomalaisista käyttää tupakka- tai muita nikotiinituotteita. Tämän tavoitteen toteutumisen kannalta keskeistä on ehkäistä tupakka- ja nikotiinituotteiden käytön aloittaminen, mutta aivan yhtä tärkeää on tukea tupakkatuotteiden käytön lopettamista.

Esitys maakuntiin perustettavista tupakasta vieroituksen yksiköistä on erityisen kannatettava. Vieroitustoimintaan keskittynyt yksikkö takaa jatkuvan, laadukkaan ja tasapuolisen koulutuksen maakunnan sote-ammattilaisille. Käypä hoito suosituksen (Tupakka- ja nikotiiniriippuvuuden ehkäisy ja hoito 19.6.2018) mukaan koulutus lisää ohjauksen määrää ja vaikuttavuutta vastaanotoilla ja asiakastilanteissa. Peruspalveluihin on luotava tupakka- ja nikotiinituotteiden vieroitukseen toimintamalli ja sovittava kirjauskäytännöistä. Nuuskan käytön lopettamisen tueksi tarvitaan oma ohjeistus.

Yhtenä toimenpiteenä esitetään, että koko hoitoketju perus- ja erityispalveluissa ylläpitää vieroitusosaamista, tarjoaa kaikille tupakoiville vieroituspalveluja ja osallistuu potilaan tupakasta vieroitukseen. Perusterveydenhuollolla on tärkeä

16.10.2018

rooli leikkaukseen valmistautuvan tupakoivan potilaan ohjauksessa ja vieroituksessa. Perus- ja erikoissairaanhoidon yhteistyötä leikkauspotilaan vieroituksessa ja tiedon kulkua voitaisiin parantaa mm. kirjausjärjestelmiä yhtenäistämällä.

Erityistä huomiota on syytä kiinnittää joidenkin tupakoivien erityisryhmien (mm. maahanmuuttajat) tukeen ja ohjaukseen. Näissä ryhmissä tupakointi on keskimääräistä yleisempää, mutta tietämys tupakoinnin riskeistä tai lopettamisen tuesta on puutteellista ja jaksaminen vähäistä.

4.7 Matkustajatuonnin rajoitukset

Nuuskan käyttö on lisääntynyt Pohjois-Suomen alueella merkittävästi. Nuuskan käytössä on alueellisia ja koulutusryhmäkohtaisia eroja. Nuuskaaminen on erityisesti poikien ja nuorten miesten tapa ja yleistä joidenkin urheilulajien harrastajien keskuudessa.

Kouluterveyskyselyn 2018 mukaan Oulun ammattiopistossa opiskelevien poikien tupakointi oli vähentynyt merkittävästi, mutta nuuskan käyttö sitä vastoin oli lisääntynyt. Oulussa ammattiin opiskelevista pojista 26,2 prosenttia nuuskaa päivittäin, kun vastaava osuus koko maassa on 16,7 prosenttia. Oulussa nuuskan käytön yleisyyttä selittää osaltaan Ruotsin rajan läheisyys. Nuuskaa tuodaan Haaparannasta enemmän kuin Suomen tuontirajoitukset sallivat, ja välitystoiminta on pohjoisen alueella vilkasta.

Suomen markkinoille tarkoitettun nuuskan nikotiinipitoisuus voi olla 3-4-kertainen aikaisempaan nuuskaan verrattuna. Käyttäjälle kehittyä nopeasti voimakas nikotiiniriippuvuus. Tupakoinnin suhteen jatkunut hyvä kehitys on uhattuna, jos nuuskakauppaa ei saada rajoitettua.

Rikos- ja tupakkalakiin esitetyt muutokset lisäävät tullin ja poliisin mahdollisuuksia puuttua salakuljetukseen ja -kauppaan. Ruotsi ei ole noudattanut poikkeuslupan ehtoa, jossa se lupautuu estämään nuuskan kulkeutumisen muihin EU-jäsen maihin. Ruotsin ja Suomen viranomaisten välistä yhteistyötä on syytä lisätä vastuullisen myynnin ja Suomessa käytävän salakaupan estämiseksi.

Oulussa 16.10.2018

Kirsti Ylitalo-Katajisto
Hyvinvointijohtaja